

MARTS 2024

ERHVERVSSKOLERS RÅDGIVNING OM SEKSUEL CHIKANE BØR STYRKES

INSTITUTTET ANBEFALER AT:

Børne- og Undervisningsministeriet forpligter erhvervsskolerne til at oprette en rådgivningsfunktion for elever, der oplever dårligt lærings- og arbejdsmiljø (herunder seksuel chikane, chikane og diskrimination) på skolen eller på deres oplæringssted.

Dette bør følges op med et oplysningsarbejde, der skal sikre, at eleverne får kendskab til regler og rettigheder samt klagemuligheder.

SKOLENS FORPLIGTELSE TIL RÅDGIVNING

Det er ulovligt at forskelsbehandle personer på grund af deres køn. Seksuel chikane er en form for forskelsbehandling på grund af køn, fordi det skaber ulige muligheder for kønnene, fx i adgangen til uddannelse. Når mere end hver fjerde kvindelige elev på 17 eller derunder oplever uønsket seksuel opmærksomhed på erhvervsskolerne, kan det medføre forringelse af den enkeltes trivsel og det generelle psykiske miljø på skolen.¹ Det kan i sidste ende føre til store psykiske belastninger og frafald, og det kan udgøre en barriere for, at andre søger ind på en erhvervsuddannelse.²

Erhvervsskoleelever er beskyttet mod seksuel chikane i lovgivningen. Da en erhvervsuddannelse veksler mellem undervisning på skolen og oplæring i en virksomhed, er elevens beskyttelse mod seksuel chikane dækket af fire forskellige sæt af love. Lovene overlapper hinanden og har hver deres formål, administration og håndhævelse. Det drejer sig om ligebehandlingsloven, erhvervsuddannelsesloven, arbejdsmiljøloven og undervisningsmiljøloven. At lovene overlapper, kan medføre at skolerne ikke i alle situationer har et overblik over deres ansvar for håndtering af seksuel chikane.

Hvis en elev udsættes for seksuel chikane under sin oplæring, har skolen ikke kompetence i relation til oplæringsvirksomheden, men skolen har som uddannelsesansvarlig et generelt ansvar for at sikre elevens trivsel under uddannelsen, både på skolen og under oplæring. Skolen skal bl.a. måle elevernes trivsel på skolen gennem de årlige trivselsmålinger. Desuden følger det af erhvervsuddannelseslovens § 30, at eleven har krav på, at skolen tilbyder social, personlig og psykologisk rådgivning, hvis arbejdsmiljøet under oplæringsopholdet gør, at eleven er frafaldstruet. Dette gælder også, hvis en elev oplever seksuel chikane under oplæringsforløbet, da eleven af den grund kan være frafaldstruet.³

OPLÆRINGSKONSULENTER KENDER IKKE TIL DERES FORPLIGTELSE

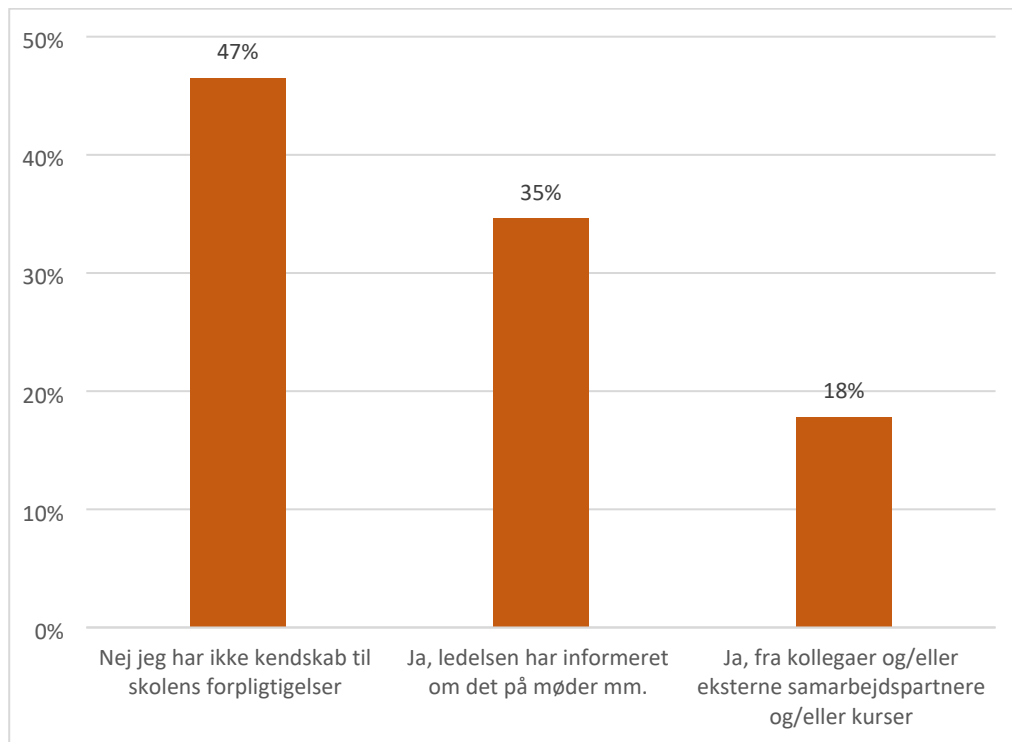
I 2023 udsendte Institut for Menneskerettigheder et spørgeskema til erhvervsskolernes oplæringskonsulenter om virksomheders valg af læringe og elever til lærepladser samt oplæringskonsulenternes kendskab til skolens rådgivningsforpligtelser.⁴ Resultaterne er blandt andet beskrevet i to selvstændige analyser.⁵

Spørgeskemaet er udsendt til 235 medarbejdere på erhvervsskoler med ansvar for formidling af lærepladser mellem elever og arbejdsgivere. Undersøgelsen er udført i perioden 23. februar 2023 til 8. marts 2023. I alt har 118 oplæringskonsulenter besvaret spørgeskemaet helt eller delvist, hvilket svarer til, at undersøgelsen har en svarprocent på 50 %. Hovedparten af deltagerne i undersøgelsen er enten virksomhedskonsulenter (47 %) eller lærepladskonsulenter (31 %). Af de 118 respondenter, har 101 svaret på spørgsmålet om kendskab til skolens forpligtelser i forbindelse med seksuel chikane af en elev. Læs mere om metoden i separat metodebilag.

Tæt på halvdelen (47%) af de adspurgte oplæringskonsulenter angiver, at de ikke har kendskab til, hvilken forpligtelse skolen har i en situation, hvor en elev har været udsat for seksuel chikane eller uønsket seksuel opmærksomhed i forbindelse med oplæringsperioden. Den øvrige halvdel angiver, at de er informeret via ledelsen, kolleger, eksterne samarbejdspartnere eller kurser.

Spørgeskemaundersøgelsen viser samtidig, at cirka en tredjedel af de adspurgte oplæringskonsulenter (31 %) har haft kendskab til, at en elev har været udsat for seksuel chikane eller uønsket seksuel opmærksomhed i forbindelse med oplæringsforløb, mens knap to tredjedele ikke har kendskab til elever, der har været udsat for seksuel chikane (64 %).

Figur 1: Andel oplæringskonsulenter, der kender til skolens forpligtelser, når en elev bliver udsat for seksuel chikane

Note: N = 101. Bemærk, at en oplæringskonsulent kan have svaret flere af ovenstående muligheder, hvorfor fordelingen ikke summerer til 100%. Dog har det ikke været muligt at svare ja til både at have kendskab og ikke at have kendskab. Figuren er opgjort på baggrund af spørgsmålet, "Har du kendskab til, hvilken forpligtelse skolen har i en situation, hvor en elev har været udsat for seksuel chikane eller uønsket seksuel opmærksomhed ifm. praktikperioden?", som har følgende svarkategorier: a) "Ja, ledelsen har informeret om det på møder mm.", b) "Ja, via kurser for ansatte", c) "Ja, fra mine kollegaer", d) "Ja, fra eksterne samarbejdspartnere mm.", e) "Nej, jeg har ikke kendskab til skolens forpligtelse", og f) "Andet". 8% har svaret "Andet".

Svarene viser, at der er behov for at styrke oplæringskonsulenternes viden om erhvervsskolernes ansvar i situationer, hvor en elev oplever seksuel chikane under et oplæringsforløb. Elever, som har været udsat for seksuel chikane, står i en særlig sårbar situation, hvor de har behov for råd og vejledning.

På denne baggrund anbefaler Institut for Menneskerettigheder, at erhvervsskolernes forpligtelse til vejledning af elever styrkes og synliggøres med det formål at mindske seksuel chikane på lærepladserne.

SLUTNOTER

¹ Hver syvende elev på erhvervsskoler oplever uønsket seksuel opmærksomhed. Institut for Menneskerettigheder, 2024.

² Minoritetskøn på erhvervsuddannelser. Institut for Menneskerettigheder, 2021.

³ Sexchikane mod elever i hotel- og restaurationsbranchen. Institut for Menneskerettigheder, 2019.

⁴ Respondenterne repræsenterer samlet set alle erhvervsskoler i Danmark med undtagelse af skoler, der kun udbyder henholdsvis SOSU-uddannelser og landbrugsuddannelser. Det skyldes, at spørgeskemaundersøgelsen er en gentagelse af tidligere undersøgelser fra 2006 og 2016, hvor målgruppen var afgrænset på denne måde, og hvor fokus alene var på virksomheders forhold til elevers etniske baggrund. Læs mere om udvælgelse i det separate metodebilag.

⁵ Minoritetsetniske elever fravælges til oplæring. Institut for Menneskerettigheder, 2023; Virksomheder fravælger ulovligt kvindelige elever. Institut for Menneskerettigheder, 2023.